

Teekesselchen-Spiel

... czyli jak ułatwić uczniom zapamiętanie homonimów i innych słów wieloznacznych

Homonimy to wyrazy jednakowo brzmiące, mające jednak różne znaczenia. W języku niemieckim różnią się one od siebie najczęściej rodzajem a czasami też np. formą liczby mnogiej. Nauka homonimów na lekcjach języka niemieckiego ogranicza się zwykle do mniej lub bardziej przypadkowego poznania tych spośród nich, które są najczęściej używane, np.:

- die Mutter (l. mn.: die Mütter/ die Muttern) – matka/ nakrętka,
- der/das Band (l. mn.: die Bände/ die Bänder) – tom/ wstążka,
- die Bank (l. mn.: die Banken/ die Bänke) – bank/ ławka².

Oprócz homonimów w języku niemieckim istnieje także – podobnie jak w innych językach – wiele wyrazów wieloznacznych. Mają one w odróżnieniu od homonimów ten sam rodzaj, tak samo tworzą formę liczby mnogiej ale oznaczają w zależności od kontekstu, w którym się pojawiają coś innego, np.:

- der Hahn (l. mn. die Hähne) – kogut/ kran,
- die Birne (l. mn. die Birnen) – gruszka/ żarówka,
- das Blatt (l. mn. die Blätter) – kartka/ liść.

Homonimów i innych wyrazów wieloznacznych jest jednak znacznie więcej! Warto zapoznać z nimi naszych uczniów. Ponieważ jednak zapamiętanie tych słów sprawia uczniom sporo kłopotów i nawet najczęściej występujące spośród nich są przez nich często mylone, warto zastanowić się nad tym, w jaki sposób uczynić proces uczenia się ich efektywniejszym, a przy okazji może też przyjemniejszym.

Dobrym rozwiązaniem będzie tu zastosowanie gry językowej „Teekesselchen”. Gra ta, znana praktycznie każdemu niemieckiemu dziecku, z pewnością przypadnie do gustu także naszym polskim uczniom (poziom biegłości językowej: B1 i wyższy).

Zasady gry są bardzo proste:

1. W grę mogą bawić się jednocześnie dwie lub więcej osób (większe grupy dzielimy na pół).
2. Celem gry jest odgadnięcie, jakie słowo opisywane jest przez przeciwnika lub członków przeciwnej drużyny za pomocą synonimów, definicji, przykładów itp.
3. Jeden uczestnik gry (lub cała grupa) wybiera lub losuje jedno słowo spośród homonimów i wyrazów wieloznacznych (lista – patrz załącznik nr 1; można przygotować karteczki z wypisanymi na nich homonimami, które uczestnicy gry będą losowali) i opisuje to słowo zastępując je każdorazowo słowem „Teekesselchen”.
4. Uczestnicy gry przygotowują zwykle po trzy wskazówki do każdego „Teekesselchen”. W poniższym zestawieniu (patrz załącznik nr 1) obok listy możliwych „Teekesselchen” znajdują się także propozycje poszczególnych wskazówek (patrz: 1. *Hinweis*, 2. *Hinweis*, 3. *Hinweis*). W zależności od poziomu biegłości językowej uczniów można podawać im tylko słowa, do których wskazówki przygotowują samodzielnie (pracując w parach lub małych grupach, ewentualnie korzystając przy tym z przygotowanych wcześniej słowników) lub słowa i propozycje wskazówek, które wykorzystają przygotowując swoje zagadki.
5. Wygrywa ten uczestnik gry lub ta grupa, który/która pierwszy/pierwsza odgadnie, o jakie słowo chodzi. Im prędzej odgadnie, tym więcej punktów otrzymuje. Podając poprawną odpowiedź po pierwszej wskazówce uczestnik gry otrzymuje trzy punkty, po drugiej – dwa, po trzeciej – jeden.
6. W grupach mniej zaawansowanych zagadki mogą być podawane przez nauczyciela (patrz powyższy przykład i załącznik nr 2). Dodatkowo zastosować można obrazki ilustrujące ukryte w zagadkach słowa (patrz załącznik nr 3). Ilustracje można rozdać uczniom (praca samodzielna lub w parach) lub powiesić (ewentualnie powiększone) na tablicy (praca w plenum). Dla ułatwienia można ograniczyć liczbę słów do odgadnięcia i obrazków (zamiast ponad dwudziestu „Teekesselchen” można podać tylko kilka wybranych).
7. W celu utrwalenia lub powtórzenia słówek pojawiających się w grze uczniom można zaproponować grę „memory” (załączniki nr 3 i 4).

¹ Dr Sebastian Chudak jest adiunktem w Instytucie Filologii Germańskiej Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Poznaniu.

² Por. St. Bęza, „Nowe repetytorium z gramatyki języka niemieckiego” (Wydawnictwo Naukowe PWN, Warszawa 1994, str. 37–38).

Załącznik nr 1

Lista homonimów i wyrazów wieloznacznych

Beispiel

Gesuchter Begriff	1. Hinweis	2. Hinweis	3. Hinweis
Blatt	draußen/ weiß	Herbst/ Holz	Bäume/ schreiben

1. Hinweis:

Mein erstes Teekesselchen findest du **draußen**.

Mein zweites Teekesselchen ist ganz **weiß**.

* * *

2. Hinweis:

Mein erstes Teekesselchen liegt im **Herbst** auf der Straße.

Mein zweites Teekesselchen wird aus **Holz** gemacht.

* * *

3. Hinweis:

Mein erstes Teekesselchen hängt an den **Bäumen**.

Mein zweites Teekesselchen brauchst du, wenn du ein Bild malst oder wenn du **schreibst**.

* * *

Lösung:

Blatt

(als Blatt am Baum und als Blatt Papier)

Gesuchter Begriff	1. Hinweis	2. Hinweis	3. Hinweis
Bank	oft aus Holz / gut gesichert	hier arbeiten / darauf sitzen	Tresor / Stuhl
Bach	Mann / Wasser	17. und 18. Jahrhundert / rauschen	Komponist / kleiner Fluss
Ball	rund / viele Menschen	aus Plastik oder Leder / Musik und Tanz	Spielzeug oder Sportgerät / Festlichkeit
Band	aus Papier / aus Stoff	in einer Bibliothek / lang und schmal	ein Buch / im Haar tragen

Załącznik nr 1

Gesuchter Begriff	1. Hinweis	2. Hinweis	3. Hinweis
Bauer	für einen Vogel / Mensch	in der Wohnung / auf dem Lande wohnen	Käfig / Vieh züchten oder Getreide anbauen
Birne	gelb-grün / aus Glas	saftig / Licht geben	Obst / Lampe
Boxer	Mensch / Tier	kämpft mit Fäusten / platte Schnauze	Sportler/ Hunderasse
Dame	Frau / Spiel	elegant / zwei Personen	Hut / schwarz-weißes Brett
Erde	schwarz oder braun / rund	umgraben / dreht sich um die Sonne	für Blumen / Planet
Glas	durchsichtig und hart / Trinkgefäß	zerbricht leicht / kein Becher	Material / Saft oder Sekt servieren
Hahn	aus Metall / Tier	kann man aufdrehen / keine Henne	gibt Wasser / kräht und weckt den Bauern
Hering	im Meer leben / in die Erde stecken	silbern glänzend / aus Metall	Fisch / die Schnüre eines Zeltens befestigen
Hörer	Mensch / Gerät	eine Sendung hören / abnehmen oder ablegen	hört Radio / Teil des Telefons
Kapelle	Gebäude / zwei oder mehr Menschen	klein / Instrumente spielen	Kirche/ Musikgruppe
Karte	aus Papier oder Karton / aus Karton	Reise / Grüße	Länder oder die Welt / ohne Briefumschlag verschicken
Kohl	Gemüse / Mann	rund / dick	kochen / ehemaliger Bundeskanzler
Krebs	Wassertier / Krankheit	acht Beine / gefährlich	harter Panzer / sterben
Land	Teil der Erde / Grenzen	ein Fünftel der Erdoberfläche / Regierung	nicht vom Wasser bedeckt / Staat
Legende	in einer Landkarte / erzählen	eine Erklärung / eine Geschichte	Zeichen und Symbole / nicht wahr
Leiter	Mensch / aus Holz oder Metall	in einer Firma / zwei Stangen und mehrere Sprossen	Chef / hinaufsteigen
Linie	Strecke zwischen zwei Orten / zeichnen	öffentliche Verkehrsmittel / gerade	Bus oder Straßenbahn / Strich
Mandel	ziemlich lang und flach / Körperorgan	essbar / Hals	Nuss/ Entzündung
Mark	Münze / Brei	Deutschland / Gemüse	100 Pfennig / Tomatensuppe
Messe	neue Artikel vorstellen / Kirche	verkaufen / beten und singen	Ausstellung/ Gottesdienst
Muschel	Tier / Mensch	Meer / Kopf	Perle / Teil des Ohres

Gesuchter Begriff	1. Hinweis	2. Hinweis	3. Hinweis
Mutter	Frau / aus Metall	Elternteil / drehen	Kind / Teil einer Schraubverbindung
Note	Zahl / ein geschriebenes Zeichen	gute und schlechte bekommen/ lesen und spielen oder singen	Zensur / Teil der Tonleiter
Orden	ein Stück Metall / Gruppe von Menschen	Gold oder Silber / in einem Kloster leben	Auszeichnung/ religiöse Gemeinschaft
Pferd	groß / vier Beine	Tier/ Sportgerät	man kann es reiten / turnen
Plätzchen	hier kann man wohnen / das kann man essen	ist weder ein Haus noch eine Wohnung / aus Mehl, Zucker und Butter	kleiner Ort/ Kleingebäck
Reiseführer	Buch oder Broschüre/ Person	enthält Informationen / zeigt Touristen Sehenswürdigkeiten	braucht man auf Reisen / erzählt interessante Geschichten
Rezept	findet man in einem Buch / ein Stück Papier	kochen / krank sein	Zutaten / schreibt ein Arzt
Ring	Gegenstand / viereckiger Platz	aus Gold oder Silber / mit den Fäusten kämpfen	Schmuckstück/ boxen
Scheibe	aus Glas / flach	putzen / meist dünn	Teil eines Fensters / ein Stück Käse, Wurst oder Brot
Schlange	Tier / besteht aus Menschen	schmaler Körper / warten	lebt im Dschungel / gibt es an der Kasse
Schloss	aufschließen und zuschließen / groß	Schlüssel / darin wohnen	Tür / König
Spiegel	aus Papier / aus Glas	kauft man am Kiosk / hängt an der Wand	Magazin / reflektierende Oberfläche
Strauß	hat Federn und einen Schnabel / bunt	hat einen langen Hals / gut duften	Vogel/ Blumen
Tor	steht im Freien / steht zwischen zwei Mauern	Netz / Schloss	Fußball / Dieb
Weide	ein Stück Land / Baumart	mit Gras bewachsen / mit langen Zweigen	Wiese für Tiere/ in der Nähe von Gewässern
Wolf	Raubtier / Küchengerät	graues Fell / aus Metall	spitze Schnauze / Fleisch zerkleinern

Mein erstes Teekesselchen ist oft aus Holz.
Mein zweites Teekesselchen ist gut gesichert.

Mein erstes Teekesselchen ist größer als ein Stuhl.
Mein zweites Teekesselchen ist ein Gebäude, in dem Menschen arbeiten.

Mein erstes Teekesselchen steht im Park.
In meinem zweitem Teekesselchen steht ein Tresor.

Lösung: Bank
(als Parkbank und als Geldinstitut)

Mein erstes Teekesselchen steht zwischen zwei Mauern.
Mein zweites Teekesselchen steht auf einem Feld.

Mein erstes Teekesselchen hat ein Schloss.
Mein zweites Teekesselchen hat ein Netz.

Mein erstes Teekesselchen schützt vor Dieben.
Mein zweites Teekesselchen wird mit Bällen beschossen.

Lösung: Tor
(als große Tür und als Fußballtor)

Mein erstes Teekesselchen ist ein Mann.
Mein zweites Teekesselchen findest du draußen.

Mein erstes Teekesselchen lebte im 17. und 18. Jahrhundert.
Mein zweites Teekesselchen rauscht.

Mein erstes Teekesselchen war ein Komponist.
Mein zweites Teekesselchen ist ein kleiner Fluss.

Lösung: Bach
(als J. S. Bach und als ein Wasserlauf)

Mein erstes Teekesselchen ist ein Tier.
Mein zweites Teekesselchen ist aus Metall.

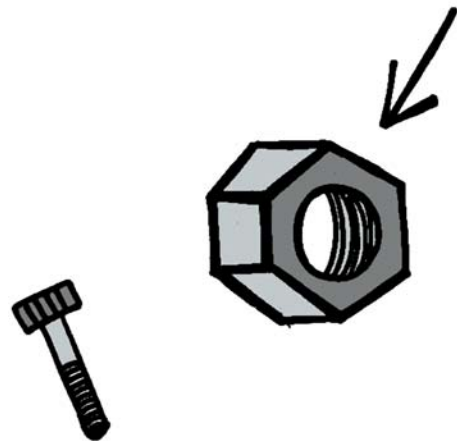
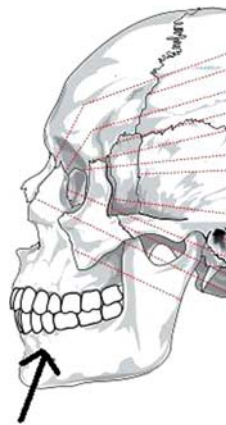
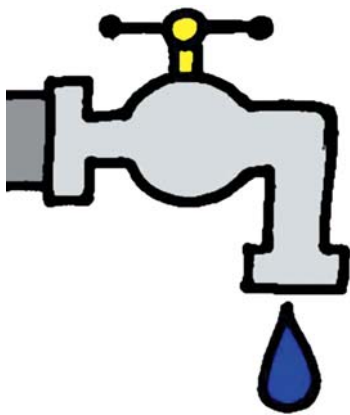
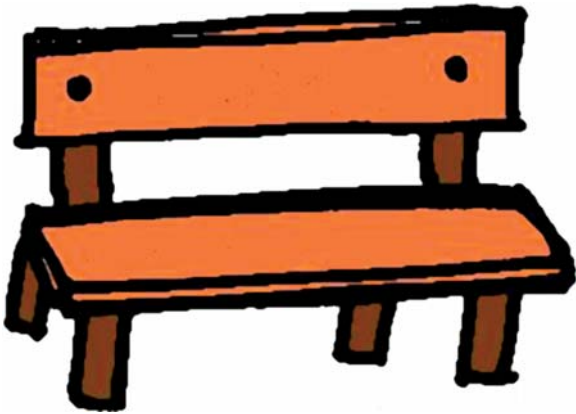

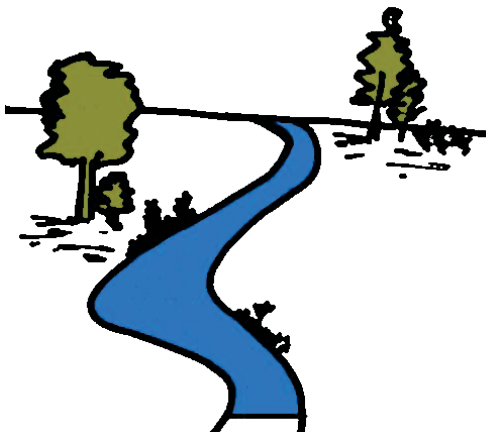
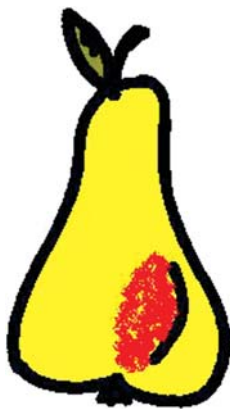
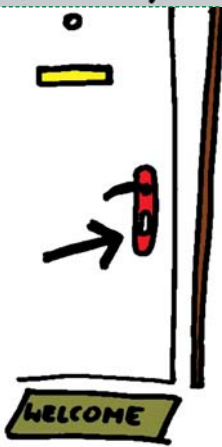
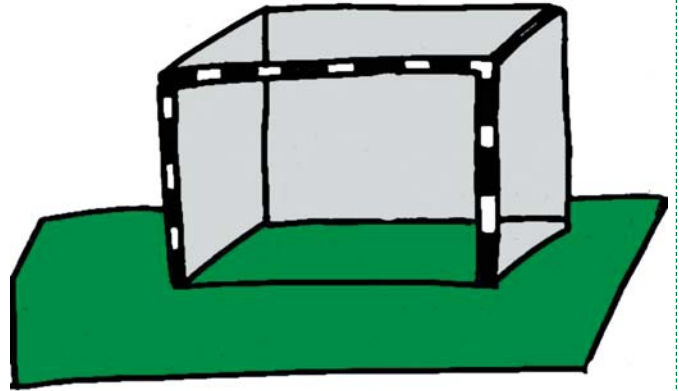
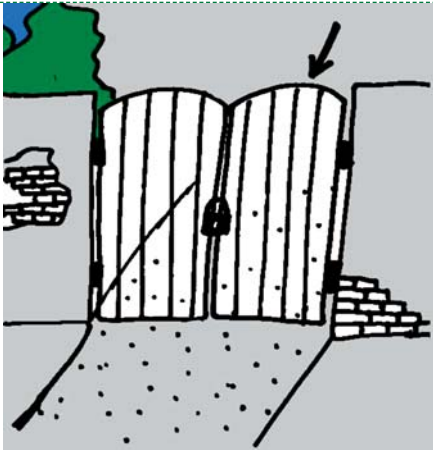
Mein erstes Teekesselchen weckt den Bauern.
Mein zweites Teekesselchen kann man aufdrehen.

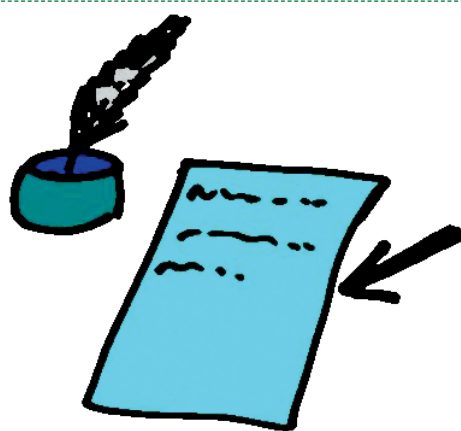
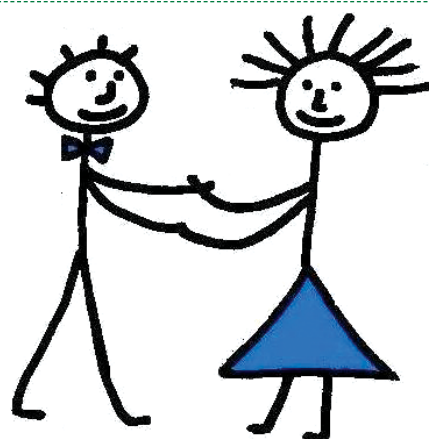

Mein erstes Teekesselchen kräht.
Mein zweites Teekesselchen gibt Wasser.

Lösung: Hahn
(als männliches Huhn und als Wasserhahn)

die Mutter die Mütter	die Mutter die Muttern
der Band die Bände	das Band die Bänder
die Bank die Bänke	die Bank die Banken
der Hahn die Hähne	der Hahn die Hähne
die Kiefer die Kiefern	der Kiefer die Kiefer
das Tor die Tore	das Tor die Tore
das Schloss die Schlösser	das Schloss die Schlösser
die Birne die Birnen	die Birne die Birnen
der Bach die Bäche	(Johann Sebastian) Bach
der Ball die Bälle	der Ball die Bälle
das Blatt die Blätter	das Blatt die Blätter